

Høring over lovforslag til gennemførelse af elementer fra aftale om reform af universitetsuddannelserne i Danmark m.v.

DM har modtaget udkastet til lovforslaget om dele af reformen af universitetsuddannelserne i Danmark fra Uddannelses- og Forskningsministeriet. Bestyrelsen for DM Universitet, der repræsenterer det videnskabelige personale på universiteterne, har været inddraget i udarbejdelsen af høringssvaret. På denne baggrund fremsendes nedenstående kommentarer til lovforslaget.

Overordnede kommentarer

DM finder det uhensigtsmæssigt, at lovforslaget sendes i høring, før Kandidatudvalget har afsluttet sit arbejde. Vigtige dele af reformen er endnu ikke på plads, og en samlet implementeringsplan mangler stadig. DM og en række andre interessenter har efterlyst en bredere dialog om implementering af den omfangsrige reform, men der har indtil videre kun været gennemført meget få og korte møder i referencegruppen samt en offentlig høring, der efter DM's opfattelse ikke var kendetegnet ved at være reel inddragelse. Lovgivningsprocessen ser dermed ud til at fortsætte uden den nødvendige inddragelse og drøftelse af, hvordan man kan skabe attraktive og bæredygtige uddannelsesmodeller.

Hvis man fortsætter arbejdet med implementering af reformen på baggrund af Kandidatudvalgets foreløbige modeller for nye uddannelser, som der med dette lovforslag lægges op til, vil ambitionerne med reformen ikke blive indfriet. Derfor anbefaler DM, som et minimum, at man udskyder implementeringen af reformen mhp. at sikre et ordentligt grundlag for implementering i såvel lovgivning som i praksis. En politisk genforhandling af aftalen for at bringe reformen på rette spor ser, på baggrund af Kandidatudvalgets delafrapportering, ud til at være nødvendig. Der er behov for at genbesøge reformaftalen og sikre en økonomisk ramme, der tillader udviklingen af levedygtige og attraktive kandidatuddannelser.

Sektordimensionering

Det foreslås i lovforslaget, at sektordimensioneringen skal styres ud fra tilskud op til en maksimumsramme for optag. DM mener, at dette kan resultere i, at universiteterne vil tilbyde flere pladser end tilladt for at undgå tomme studiepladser, hvilket kan føre til færre ressourcer pr. studerende og dermed en potentiel forringelse af uddannelseskvaliteten.

DM understreger, at der ikke er dokumentation for, at sektordimensioneringen vil skabe bedre balance i optaget på de videregående uddannelser. Fx viser en analyse fra DM, at en reduktion i optaget på universiteterne ikke har ændret de studerendes søgemønstre markant, og at færre søger de velfærdsrettede professionsbacheloruddannelser, selvom bl.a. den ledighedsbaserede dimensionering har resulteret i færre pladser på universiteterne. Tænk tanken DEA har lavet en lignende analyse, der viser, at studiesøgende, der ikke får den plads, de ønsker, i højere grad venter til året efter med at søge ind eller vælger et nært beslægtet (universitets)studie. Akademikerne har ligeledes udarbejdet en analyse, der viser, at blot lidt mere end 4 pct. af de afviste ansøgere på universiteterne starter på en velfærdsrettet professionsuddannelse.

Erhvervskandidatuddannelser

Lovudkastet nævner, at den fleksible erhvervskandidatuddannelse ikke er SU-berettiget og lovfastsætter et beskæftigelseskrav på i gennemsnit 25 timer ugentligt for studerende på en erhvervskandidatuddannelse. Dette skaber usikkerhed om, hvorvidt erhvervskandidatuddannelsen med virksomhedsforløb (EKV), der kombinerer fuldtids- og deltidsstudie, stadig er en del af den politiske aftale, og om der er en reel ambition om at skabe erhvervskandidatuddannelser, som studerende og arbejdsgivere vil efterspørge. DM understreger, at man ikke bør afskrive muligheden for at lave erhvervskandidatuddannelser, som er SU-berettiget, og samtidig fastsætte et potentielt urealistisk beskæftigelseskrav i loven, hvis man vil skabe erhvervskandidatuddannelser, der faktisk er levedygtige i det fremtidige uddannelseslandskab.

Universiteterne får med lovforslaget mulighed for at tilbyde erhvervskandidatuddannelser som selvstændige, afsluttede forløb uden en tilsvarende fuldtidskandidat på det pågældende universitet. Dette kan skabe problemer for studerende, hvis samarbejdet med virksomheden ophører, da de ikke nødvendigvis kan fortsætte på en fuldtidskandidatuddannelse. DM finder det problematisk, at erhvervskandidatstuderende risikerer at få forskellige rettigheder afhængig af uddannelsesstype.

Det foreslås også i lovforslaget, at studerende på en 120 ECTS erhvervskandidatuddannelse, der afbryder samarbejdet med en virksomhed, kun kan overgå til en 75 ECTS heltidskandidatuddannelse. Dette vil forringe de studerendes rettigheder, hvorfor det ikke er en hensigtsmæssig løsning.

Desuden påpeger DM, at frafaldet på erhvervskandidatuddannelserne er væsentligt højere end på de almindelige kandidatuddannelser. Mange studerende overgår til fuldtidskandidatuddannelser, hvilket ikke registreres som frafald. DM anerkender, at lovforslaget giver mere fleksible rammer for at færdiggøre erhvervskandidatuddannelser, men understreger, at denne fleksibilitet bør sikre, at uddannelsesforløbet forbliver relevant og opdateret.

DM bakker op om ambitionen om at bringe studerende og arbejdsmarked tættere på hinanden. Derfor er det også bemærkelsesværdigt, at den erhvervsrettede kandidatuddannelse med virksomhedsforløb – som var en central del af den politiske aftale – slet ikke nævnes i lovforslaget. EKV er vigtig for at nå målet om, at 20 % af de studerende optages på erhvervsrettede kandidatuddannelser, men det fremgår tydeligt af Kandidatudvalgets delafrapportering, at det kræver en politisk løsning at gøre den levedygtig.

Retskrav

DM er bekymret over Kandidatudvalgets delrapport, der påpeger, at udviklingen og godkendelsen af de nye kandidatuddannelser kan tage op til flere år. Dette kan betyde, at tusindvis af studerende i de kommende år ikke vil vide, hvilken kandidatuddannelse deres bacheloruddannelse giver retskrav til, hvilket er uacceptabelt. Kommende studerende bør vide, hvilken eller hvilke kandidatuddannelser, de har et retskrav på – og om det er en 75 ECTS eller 120 ECTS-uddannelse. Dette er ikke en del af lovforslaget, men gøres op til ministeren i adgangs bekendtgørelsen. DM mener, at beslutningen om et så vigtigt punkt i aftalen, bør være genstand for en offentlig drøftelse, og at man bør involvere de relevante parter – ikke mindst de studerende – i beslutningen om retskravsspørgsmålet.

Godkendelse af nye uddannelser

Med lovforslaget foreslås det at suspendere den nuværende godkendelses- og prækvalificeringsordning i perioden 2025-2030, hvilket DM finder problematisk. Universiteterne vil i denne periode selv vurdere uddannelsernes relevans og efterspørgsel på arbejdsmarkedet. Uddannelses- og Forskningsministeriet

vil alene behandle ansøgninger om godkendelse. DM mener, at denne midlertidige foranstaltning ikke tager højde for, at de nye kandidatuddannelser skal adskille sig fra de eksisterende. Da der er tale om nye uddannelsesformer, der ikke tidligere har været prøvet på arbejdsmarkedet, kræver det særlig opmærksomhed og kvalitetssikring. DM advarer mod konsekvenserne af en forceret implementering. Det kan gå ud over de mange fremtidige studerende, som skal optages på de nye kandidatuddannelser og deres tiltro til, at deres kommende uddannelse er relevant og tilpasset arbejdsmarkedets behov.

Afsluttende kommentarer

Universitetsreformen vil få langsigtede konsekvenser for samfundets produktivitet og velstand. DM er derfor bekymret over, at der endnu ikke er udarbejdet et fuldstændigt økonomisk overblik over reformen. Ifølge beregninger fra Finansministeriet vil en sektordimensionering på 8 % medføre et årligt permanent velstandstab på 13 mia. kr., når reformen er fuldt implementeret i 2075. Dette tab kræver større opmærksomhed og forsigtighed.

Der mangler også en beregning af den økonomiske effekt af reformens mål om at forkorte og omlægge 30 % af kandidatuddannelserne. Tidligere beregninger fra Reformkommissionen og De Økonomiske Råd antyder, at dette kan medføre et betydeligt milliardtab i form af tabt velstand. Det er derfor afgørende, at de økonomiske konsekvenser af reformen analyseres grundigt, så forligspartierne har den nødvendige indsigt til at træffe informerede beslutninger.

Universiteternes kandidatuddannelser bidrager væsentligt til Danmarks produktivitet. DM vil derfor afslutningsvis opfordre til, at reformens fokus bør være at sikre, at universiteterne også fremover kan leve op til deres samfundsopgave om at uddanne velkvalificerede og efterspurgte kandidater til både samfundet og erhvervslivet.

Med venlig hilsen

Den akademiske fagforening DM